

Justyna Knosała

Sprawozdanie ze spotkania Koła Naukowego Praw Zwierząt pt. „Teologia zwierząt” (Katowice, 26 kwietnia 2016 roku)

Zoophilologica. Polish Journal of Animals Studies 2, 301-303

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JUSTYNA KNOSAŁA

Uniwersytet Śląski

Sprawozdanie ze spotkania Koła Naukowego Praw Zwierząt pt. „Teologia zwierząt” (Katowice, 26 kwietnia 2016 roku)

W dniu 26 kwietnia 2016 roku, w Katowicach, na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego odbyło się otwarte spotkanie działającego na WPiA Koła Naukowego Praw Zwierząt. Organizatorami wydarzenia byli członkowie Koła Naukowego oraz Katedra Teorii i Filozofii Prawa WPiA UŚ.

Jako myśl przewodnią posiedzenia wybrano problematykę teologii zwierząt. Celem spotkania było podjęcie dyskusji na temat pozycji zwierząt w religii chrześcijańskiej oraz wynikających z tego implikacji dla ich traktowania przez ludzi uważających się za chrześcijan. Głębsze poznanie tej materii było możliwe dzięki obecności gości specjalnych: teologa, biblisty, wykładowcy Wyższego Seminarium Duchownego w Łowiczu, wegetarianina i miłośnika zwierząt – księdza doktora Romana Batorskiego oraz mgr Grażyny Stanek-Czerny, badaczki praw zwierząt w myśli i kulturze chrześcijańskiej, doktorantki Akademii Ignatianum w Krakowie. Goście przybliżyli przedmiotową tematykę z perspektywy tradycji Kościoła rzymskokatolickiego.

Zainteresowanie prezentowaną na spotkaniu problematyką przerosło oczekiwania organizatorów. W jednej z auli budynku Wydziału Prawa i Administracji zgromadziło się około 40 uczestników. Wśród nich, oprócz zaproszonych gości, znaleźli się nie tylko studenci i doktoranci Wydziału, członkowie Koła Naukowego Praw Zwierząt, lecz także licznie przybyli pracownicy Uniwersytetu i zaprzyjaźnionych instytucji oraz organizacji społecznych, których statutowym celem jest ochrona zwierząt. Moderatorem spotkania był opiekun Koła Naukowego Praw Zwierząt, prof. UŚ dr hab. Tomasz Pietrzykowski, który przywitał

zebranych. Następnie goście specjalni wygłosili referaty wprowadzające w omawianą problematykę.

Jako pierwszy wystąpił ks. dr Roman Batorski, który wyczerpująco przedstawił poglądy Kościoła rzymskokatolickiego na temat pozycji zwierząt w uniwersum stworzenia. Niektóre z wiodących przekonań, zwłaszcza zawarte w Katechizmie Kościoła katolickiego, ks. Batorski zdecydował się poddać krytyce jako miejscami niespójne i nieco przestarzałe. Jako przykład podał dopuszczenie do zabijania zwierząt na pokarm i odzież, przy jednoczesnym stwierdzeniu, że sprzeczne z godnością ludzką jest zadawanie zwierzętom niepotrzebnego cierpienia. Odniósł się przy tym do formy współczesnej przemysłowej hodowli zwierząt, np. na mięso. W swoim wystąpieniu ksiądz powołał się także na niedawną encyklikę papieża Franciszka pt. *Laudato si'*, która wydaje się bardzo interesująca ze względu na podjętą w niej polemikę z dotychczas ugruntowanym antropocentrycznym postrzeganiem świata. Poszukiwanie uzasadnienia dla bestialskiej eksploatacji Ziemi (nie tylko środowiska zwierząt) w biblijnym „powierzeniu człowiekowi panowania” nad przyrodą, rozumianego jako niczym nieskrępowane władanie nią, jest mylne, a wynikać może z błędnego, powtarzanego przez wieki tłumaczenia tego fragmentu Pisma Świętego. Uzasadniony jest z kolei pogląd, iż słowa „panowanie” użyto raczej w znaczeniu „mieć pieczę”, „opiekować się”, „służyć” itd., w związku z czym władztwo człowieka miałyby być raczej odbiciem miłosiernego panowania Boga. Referent zastanawiał się także, czy w Biblii odnaleźć można argumenty za tym, by nie zabijać zwierząt w celu ich spożywania (zwłaszcza w obliczu rozwijania się pochłaniającego ogromne zasoby chowu przemysłowego) oraz co dzieje się ze zwierzętami po ich śmierci, powołując się jednocześnie na fragmenty Pisma Świętego. Na zakończenie prelegent odwołał się do wizji stanu idealnego, jaki istniał na początku stworzenia, w Raju, kiedy to ludzie i zwierzęta żyli ze sobą w harmonii i nie spożywali się nawzajem.

Druga referentka, mgr Grażyna Stanek-Czerny swoje wystąpienie rozpoczęła od przedstawienia wciąż rozwijającego się, międzynarodowego stowarzyszenia Catholic Concern for Animals, zrzeszającego przede wszystkim katolików, dla których ważna jest idea praw zwierząt. Prelegentka przedstawiła skrótowo działalność obecnie już mocno ekumenicznej organizacji, której praca skupia się na propagowaniu wynikających z Biblii nakazów czynienia dobra względem zwierząt. O działaniach tych można przeczytać w wydawanej przez Catholic Concern gazecie „The Ark”. Badaczka zaprezentowała również fotografie ukazujące dzieła sztuki powstałe przy użyciu zwierząt, profanujące jednocześnie symbole chrześcijaństwa. Przyznała, że fotografie te wciąż budzą ostry sprzeciw środowisk chrześcijańskich i są bardziej szokujące niż zdjęcia dokumentujące równie krwawą rzeczywistość produkcji żywności odzwierzęcej. Następnie Stanek-Czerny odwołała się do działań na rzecz zwierząt, podejmowanych przez środowiska protestanckie, a zwłaszcza anglikańskiego pastora, teologa i filozofa

Andrew Linzeya, autora książki *Teologia zwierząt*, w której zarysował on tzw. paradygmat służby, miłosierdzia i poświęcenia człowieka względem otaczającego go świata, w szczególności zwierząt. Na zakończenie prelegentka przedstawiła sylwetki wielu świętych Kościoła katolickiego, którzy słynęli z niezwykle prozwierzęcych zachowań. Zaskoczeniem dla zgromadzonych był fakt, iż znany wszystkim św. Franciszek z Asyżu jest tylko jednym z wielu takich świętych (wymienić można np. św. Błażeja czy św. Melangełę). Doktorantka przytoczyła także kilka legend, w których zwierzęta odegrały znaczącą rolę. Teksty te prezentowały również niezwykle życzliwą i godną naśladowania postawę świętych względem braci mniejszych (a nawet historycznie potwierdzony wegetarianizm św. Filipa Neri). Niezmiernie wzruszająca okazała się opowieść o św. Rochu, wedle której przyjęto do nieba także zwierzęta. Na zakończenie badaczka zacytowała kilka zdań z poruszającego wywiadu z ks. Janem Twardowskim *O zwierzętach wiemy mniej niż aniołach*, którego fragment ukazał się w jednym z numerów pisma „Mój Pies”. Ks. Twardowski zwrócił w nim uwagę na szacunek należny zwierzętom, a także możliwość ich zbawienia.

Wystąpienia wywołały długą i ożywioną dyskusję. Ku zaskoczeniu uczestników spotkania, przedstawiona interpretacja Pisma Świętego i Tradycji Kościoła okazała się dużo bardziej przychylna idei praw zwierząt niż mogłoby się wydawać. Moderator spotkania wyraził nadzieję, że postawy i wystąpienia prelegentów przyczynią się do „budowania mostów” pomiędzy chrześcijanami, w tym katolikami, a większością działaczy na rzecz zwierząt, którzy bywają bardzo krytyczni, wręcz antagonistycznie nastawieni względem Kościoła. Następnie zgromadzeni dyskutowali o wynikających z lektury Biblii argumentach za pozanowaniem wszelkiego stworzenia, w tym za wegetarianizmem, przywołując m.in. pierwotny, pozbawiony wszelkiego cierpienia obraz Raju. Pojawiły się też wątki nieco szersze, dotyczące w ogólności problematyki ekologii (także w myśli chrześcijańskiej), w tym postrzegania przyrody w sposób symbiotyczny i harmonijny, wyzbycia się mocno utrwalonego wyobrażenia o panującym w naturze okrucieństwie i walce o przetrwanie. Na zakończenie prof. Pietrzykowski podsumował spotkanie i złożył przybyłym gościom serdeczne podziękowania.

Ze względu na bardzo duże zainteresowanie społeczności akademickiej UŚ, a także aktywistów organizacji, których statutowym celem jest ochrona zwierząt, organizatorzy uznali, iż ideę wymiany poglądów na temat miejsca zajmowanego przez zwierzęta w religii, jako płaszczyzny niewątpliwie mającej wpływ na formowanie postaw ludzkich, a w konsekwencji oddziałującej na kształt regulacji prawnych, warto kontynuować. Koło Naukowe Praw Zwierząt i przedstawiciele Katedry Teorii i Filozofii Prawa planują organizację cyklu spotkań poruszających tę problematykę z udziałem przedstawicieli innych wyznań i religii. Poznanie punktu widzenia luteran, prawosławnych, adwentystów, a nawet buddystów i muzułmanów pozwolić może na dokonanie bardzo ciekawych obserwacji na temat pozycji zwierząt w złożonym, wieloreligijnym i multikulturowym świecie.